

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/1/2015
Identifikačné číslo spisu:	1409206176
Dátum vydania rozhodnutia:	21.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1409206176.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne CENTRADE, a.s., so sídlom v Bratislave, Digital Park II, Einsteinova 25, IČO: 35 892 170, zastúpenej Škubla & Partneri s. r. o., so sídlom v Bratislave, Digital Park II, Einsteinova 25, IČO: 36 861 154, proti žalovanému K. bývajúcemu v F., o zaplatenie 2 102,29 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 11 C 415/2009, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV z 27. marca 2012 č. k. 11 C 415/2009-236 a rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. marca 2014 sp. zn. 9 Co 291/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni v lehote 3 dní náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 107,89 € na účet Škubla & Partneri s. r. o., so sídlom v Bratislave, Digital Park II, Einsteinova 25, IČO: 36 861 154.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV (súd prvého stupňa) rozsudkom z 27. marca 2012 č. k. 11 C 415/2009-236 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 1 914,56 € s 9 % úrokom z omeškania ročne z dlžnej sumy 1 914,56 € od 9. júna 2009 až do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovanému taktiež uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania 125,50 € za súdny poplatok a trovy právneho zastúpenia 974,66 € k rukám jej právnej zástupkyne a zároveň aj náhradu trov štátu 180,28 € na účet tamojšieho súdu, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobkyňa sa po poslednej zmene žaloby domáhala voči žalovanému zaplatenia sumy 2 102,29 € s príslušenstvom titulom vydania bezdôvodného obohatenia, tvrdiac, že žalovaný v období od 1. apríla 2008 do 30. apríla 2009 užíval bez právneho dôvodu pozemok v jej vlastníctve, konkrétne pozemok pod garážou, ktorej je žalovaný vlastníkom. Výkonaným dokazovaním mal súd prvého stupňa za preukázané, že právny dôvod na základe ktorého by mal žalovaný užívať pozemok žalobkyne pod jeho garážou v žalovanom období neexistoval (nájomný vzťah

medzi účastníkmi totiž zanikol 31. marca 2008) a že za užívanie tohto pozemku žalovaný nezaplatil žalobkyni žiadnu odplatu. Stotožnil sa preto s názorom žalobkyne, že zo strany žalovaného sa jednalo o bezdôvodné obohatenie v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka získané plnením bez právneho dôvodu, ktoré bol žalovaný povinný žalobkyni vydať vo forme peňažnej náhrady (§ 451 ods. 1, § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Výšku bezdôvodného obohatenia súd určil peňažnou čiastkou, ktorá zodpovedá čiastkam vynakladaným obvykle v danom mieste a čase na užívanie obdobných pozemkov, spravidla vo forme nájmu, ktorú by nájomca za obvyklých okolností bol povinný plniť podľa nájmovej zmluvy. Vychádzal pritom zo znaleckého posudku a jeho dodatku, v ktorom bola všeobecná hodnota nájmu vyčíslená na 1 914,56 €. Do tejto sumy preto súd prvého stupňa žalobe vyhovel, keď žalobkyni priznal aj požadované príslušenstvo a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O náhrade trov konania účastníkov rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. a pri rozhodovaní o trovách štátu aplikoval § 148 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 27. marca 2014 sp. zn. 9 Co 291/2012 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené, v časti výroku o náhrade trov konania a náhrade trov konania štátu potvrdil. Odvolanie žalovaného v časti zamietajúceho výroku odmietol. Žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Konštatoval, že súd prvého stupňa v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav, správne vec právne posúdil a keďže žalovaný v odvolaní neuviedol žiadne také skutočnosti, resp. tvrdenia, s ktorými by sa nebol súd prvého stupňa dôsledne vysporiadal, napadnuté rozhodnutie potvrdil ako vecne správne stotožňujúc sa v celom rozsahu aj s jeho odôvodnením (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Odmietnutie odvolania proti zamietajúcemu výroku rozsudku súdu prvého stupňa odôvodnil odvolací súd tým, že žalovanému ním nebola spôsobená žiadna ujma na právach a preto nebol oprávnenou osobou na jeho podanie (§ 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Na podnet žalovaného ako účastníka konania podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým súd žalobe vyhovel a vo výrokoch o náhrade trov konania ako aj rozsudku odvolacieho súdu vo výrokoch, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa a rozhodnuté o trovách odvolacieho konania. Žiadal rozsudky oboch súdov v napadnutom rozsahu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V mimoriadnom dovolaní poukázal na procesnú obranu žalovaného spočívajúcu v tvrdení, že v relevantnom čase, za ktorý požaduje žalobkyňa vydanie bezdôvodného obohatenia, nemohol garáž a teda ani pozemok pod ňou užívať na určený účel, pretože mu v tom žalobkyňa bránila tým, že zriadila prekážky v prístupe na pozemok. Keďže súd prvého stupňa a ani odvolací súd sa s touto námietkou žalovaného vo svojich rozhodnutiach nijako nevysporiadali, generálny prokurátor mal za to, že došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces a zároveň mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Ďalej namietal, že rozhodnutia oboch nižších súdov spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), lebo namiesto ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka aplikovali na prejednávajúcu vec ustanovenia o bezdôvodnom obohatení. Zdôrazňoval, že spory medzi vlastníkom pozemku a stavby musia byť v právnom poriadku riešené jednotne a systematicky, s možnosťou súdu trvalo usporiadať vzťahy medzi oboma subjektmi. Práve to je účelom právnej úpravy obsiahnutej v § 135c, podľa ktorej sa stavba buď odstráni, alebo sa prikáže vlastníkovi pozemku, alebo sa zriadi právo stavby vo forme vecného bremena na pozemku, a to zvyčajne za odplatu. Z uvedeného vyvodil, že ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka s použitím analógie (§ 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka) je dôvodné aplikovať aj vtedy, ak právo zriadiť stavbu v čase jej zriadenia existovalo, ale dodatočne z rôzneho dôvodu zaniklo (uplynutím času, výpoveďou, odstúpením od zmluvy a iné). Rozhodne nebolo zámerom zákonodarcu, aby sa strany súdili v periodicky opakujúcich sa sporoch o vydanie bezdôvodného obohatenia zodpovedajúceho výške potencionálneho nájomného.

Žalobkyňa navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť. Žalovaný sa s názorom generálneho prokurátora v mimoriadnom dovolaní stotožnil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípov rovnosti zbraní a princípov právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov,

ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia z 20. októbra 2015 bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre ESLP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyústiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalovaný možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalovaný nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. marca 2014 sp. zn. 9 Co 291/2012. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na

pasivitu samotného žalovaného pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalovaným.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V predmetnej veci dal podnet na mimoriadne dovolanie žalovaný. Žalobkyňa požiadala o priznanie náhrady trov tohto konania a požadovanú náhradu aj vyčíslila. Najvyšší súd Slovenskej republiky žalobkyni priznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní za jeden úkon právnej služby advokáta, ktorý advokátska kancelária poskytla vypracovaním vyjadrenia k mimoriadnemu dovolaniu z 15. januára 2016 [§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny advokáta za tento úkon určil podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 81,33 €. Spolu s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné (§ 16 ods. 3 vyhlášky) vo výške 8,58 € a po zvýšení o 20 % DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky) tak trovy konania žalobkyne predstavujú celkom 107,89 €.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.